

Kong Christian den 7', den afmægtige

Tekst: Bjørn Andersen

Kong Christian den 7', den afmægtige

Ulrik Langen har skrevet en biografi om Christian 7. med en titel: *Den afmægtige*, der lægger op til en smule eftertanke. Skal titlen læses ud ad landevejen? Skal den læses kritisk?

Hensigten med bogen har, kunne man tro, været at give os læsere en række nødvendige informationer til at komme tættere på den sære konge ... som vi har hørt om, som vi på det nærmeste har peget fingre ad, men som vi aldrig har taget til os som andet end en grufuld royal kuriositet og som en staffage for den kuriøse historie om Struensee og Caroline Mathilde.

Langen giver os en meget bedre fornemmelse af hvem den sære konge var, hvad han kunne, hvad han *ikke* kunne - og måske giver han os også en vis fornemmelse hvad

kongen kunne have udviklet sig til, om omstændighederne ellers havde været fundamentalt og urealistisk forskellige fra dem der forefandtes? Men meget langt ad dén bane kan man ikke gå uden at handle anakronistisk. Hvad der kan *gøres om* er kun historieskrivningen, ikke hvad der skete - og derfor har det heller ingen mening at pege fingre ad vores vankundige forfædre. Kunne man derimod blive bare *lidt* klogere på fortiden ville det ikke være så ringe.

Christian 7. og hans tid er der skrevet meget om, måske egentlig ikke så meget om kongen selv, snarere om Caroline Mathilde - Christian's engelske og meget unge gemalinde - om hans livlæge Struensee - der på én gang forsøgte at kurere Christian og det gammeldags statssystem ... som en gruppe grå støvede parykker herskede over ... og som *desforuden* forsøgte at trøste den forsømte gemalinde der til det sidste var benøvet over livlægens opmærksomhed og virilitet. Dén del af historien er der mange der har slugt hos digteren Per Olov Enquist i hans *Livlægens besøg*; en bog der tilsyneladende ikke er nævnt med ét ord i Langen's værk, ej heller i litteraturlisten. Nok er Enquist's bog en *roman*, men som Enquist selv siger, så er den gennemresearchet - og desuden er det en roman der holder alle de skønlitterære kvalitetsmål jeg kan komme i tanke om.

Ulrik Langen vil Christian det godt; uden ligefrem at blive Christian's talerør får han meget frem, der taler - ikke til Christian's undskyldning hvad der heller ikke ville være særlig interessant - men som giver mulighed for at der kan gives en redelig forklaring; men for at nå sit mål vælger han undertiden at anslå tangenter på sit lektorale orgelmanual der giver ret voldsomme mislyde.

Én af bogens mindre skurke er Christians yngre bror, Arveprins Frederik. Han der, hvad enten det var ved egen kraft eller ved en opvartende officers, Frederik v. Blücher's, førte slægten videre med Christian 8' (og derigennem i næste led med vores folkekære Frederik 7') ... og med Arveprins Ferdinand og et par prinsesser. Måske var Arveprinsen den uduelighed som Langen mener han var; måske var han kun at regne som et redskab for sin viljestærke og efterhånden også meget ambitiøse mor, **Enkedronning Juliane Marie**, men så var det vel tilstrækkeligt at konstatere dét, dvs. at placere ansvaret på dén eller dem der havde skuldre til det, mor'en og Guldborg - og i øvrigt bære over med Prinsen, udvise rimelig nåde og barmhjertighed? ... *Dansk Kvindebiografisk Leksikon* har en spændende, temmelig barsk artikel - af Svend Cedergreen Bech - om mor'en på: <http://www.kvinfo.dk/side/597/bio/1019/origin/170/query/juliane%20marie/>.

Et stykke inde i bogen 'sammenstilles' Christian og Frederik: *Mens Christian var smuk, begavet og vittig, var Frederik dum, ucharmerende og lettere skrutrygget* (72). Akkurat her er den nedgørende beskrivelse på sin plads, for hér har det et *rimeligt* formål, at danne baggrund for en sandsynliggørelse af at Arveprinsen var grundigt jaloux på den 4 år ældre Kronprins (tilsvarende kan siges om en episode på s. 402 f. og et referat på s. 457) ... men hvorfor skal beskrivelsen gentages s. 90 (den idiotiske halv lillebror), s. 156 (den beskedent begavede arveprins), s. 406 (den småt begavede og skrutryggede arveprins), s. 413 (arveprinsens middelmådige intelligens og ikke særligt charmerende attitude) og s. 416 (Arveprinsen der hverken var særlig godt begavet eller særlig heldig i sin fremtræden. Hans skrutryggede skikkelse og fjogede udseende havde intet majestætisk over sig)? ... Hvor tungnemme og intolerante tror Langen at hans læsere er? Tænk hvis det var sådan vi kørte bil? Gav fingeren til alle dem vi syntes kørte på en småt begavet, middelmådig, ucharmerende måde? Min kommentar sigter ikke på at Langen burde have *forskønnet* virkeligheden, men på at han burde have udvist et betydeligt større mådehold og lagt mere vægt på at afbalancere de utroligt mange informationer og synspunkter han har indsamlet.

En anden af bogens, men betydeligt større, "skurke" er Ove Guldborg, først uddannet som teolog, så professor i retorik på **Sorø Akademi** - og dernæst i mange år tilknyttet

Enkedronning Juliane Marie og hendes søn, Arveprinsen; først var han lærer for ham, siden blev han hans kabinetssekretær, men omkring 1771/1772 kom han til at spille en helt central rolle i kuppet mod Struensee og dennes måde at udøve Enevælden på. **Langen fortæller akkurat dét han mener er nødvendigt for at vi kan forstå forholdet mellem Enkedronningen, Arveprinsen, Guldborg og Christian, men heller ikke meget mere.** Derved er der aspekter der bliver behandlet "stedmoderligt" eller næsten ikke, således spørgsmålet om behovet for landboreformer; men således også **Enkedronningens, Arveprinsens og - især - Guldborg's projekt med at gøre Enevoldsregeringen til en udpræget dansk regering**; det er et tema der allerede er glimrende udfoldet i *Dansk Identitetshistorie* af Ole Feldbæk, Karin Kryger og andre, og naturligvis kan der være gode grunde til, når fokus er på personen Christian 7. at barbere netop *dette* væk, men tilbage står en indirekte påstand om at *det danske projekt* var opfundet for at genere Christian (se omkring s. 402, jf. s. 29 øverst og desuden s. 418 her mshp Christian's søn, Kronprins Frederik), hvad det ikke var; indførelsen af kravet om at man skulle have dansk indfødsret for at opnå et embede, var et - politisk set - genialt, næsten macchiavelisk - greb, der styrkede den Guldborg'ske Kupregerings legitimitet (ikke at forveksle med dens strengt juridiske legalitet), og som gav Enkedronningen og Arveprinsen og deres folk betydelig rygvind.

Guldborg var en overmåde ferm og nidkær orkestrator af 1772-regeringen's arbejde; han havde desuden et glimrende, helt unikt, syn for ideologiens betydning, for han forsøgte med held at *popularisere* Enevoldsregeringen (tænk på Ove Malling's værk om de *Store og Gode Handlinger* som Guldborg tog initiativ til, tænk på hans behændige anvendelse af **Johannes Wiedewelt's store skaberkraft**), men han var også brutal når han fandt dét nødvendigt, således da han fik ekspederet **fantasten og den medsammensvorne Mogens Beringskjold** langt væk til et fængsel i Norge (Joh. Grundtvig har skrevet om mandens historie i *Historisk Tidsskrift* i 1879 [I Google kan man søge på strengen: 'Magnus Beringskjold Grundtvig'], jf. også August Fjelstrup's biografiske forsøg: *Statsfangen Magnus Beringskjold: den egentlige Ophavsmand til Sammensværgelsen mod Struensee* der kan findes på bibliotek.dk). Det er fuldt acceptabelt at Guldborg - i en biografi som denne der har et *forholdsvist* snævert fokus - ikke har fået en grundigere behandling, mens **Christian's ungdomskæreste Anne Katrine Benthagen - Støvlet-Katrine** - har fået relativt meget plads lige som Grev Holck og flere andre der var meget tæt på Christian.

Det er tilsvarende udmærket, for ikke at sige nødvendigt, når Langen gør et alvorligt forsøg på at beskrive **Christian's religiøse forestillinger**; og det forekommer at være plausibelt når han beskriver Christian som værende en ikke-troende, men dog en overfladisk praktiserende kristen. Christian var eller blev et meget angst menneske, der efterhånden nåede til at Gud måtte have opgivet ham på grund af de tunge og slemme ting han havde gjort i sit liv - hvad der dog indikerer at han troede *noget*.

Christian var født til at blive enevældig hersker, men det er der ikke mange, om over hovedet nogen der kan "bære"; Christian kunne tydeligvis ikke - og var ikke spor interesseret i at være en sådan, tværtimod (se fx s. 243). Han havde et stort intellektuelt potentiale - især hvis man forstår intellekt som noget der er meget sammensat, og som ikke kun handler om at kunne tackle indviklede matematiske eller sproglige problemer på "fremadrettet" måde, men om at tackle mange *forskellige* typer af problemer med tydelig kreativitet.

Christian var en dygtig danser; han kunne - under særlige omstændigheder *brillere* positivt - eller destruktivt, sarkastisk - i konversation; han elskede sin tids teater, spillede med i et stykke af Voltaire; han elskede at spille kort, gerne hazard - men han var ikke *meget* interesseret i egentlig regeringsledelse eller i den mest relevante historiske baggrund: Han kunne hvad sådanne emner angik meget hurtigt miste koncentrationen.

Hans store, omend 'tematisk' noget begrænsede potentiale var der *nogle* af hans slægtninge, opdragere og "legekammerater" der håndterede så skævt som tænkes kan, hvad enten de prøvede at sætte sig igennem med magt og brutalitet, eller de legede med - provokerede Kongen ud i ekstremerne - eller de behandlede ham med ligegyldighed. På den anden side indså man - nogle mere end andre - at Christian havde det bedst, når han levede under rolige og venlige forhold, at visse af hans tjenere slet ikke passede til ham og at de - formentlig - gjorde mere skade end gavn (den brutale overhofmester Ditlev Reventlow der havde opdrageransvaret i de første mange år var én af dem, den selvoptagede og ambitiøse Enevold Brandt en ganske anden - for slet ikke at tale om en vis *Pomade-Schack* der blev engageret senere). Den nævnte brutalitet og ligegyldighed havde meget uheldige konsekvenser, hvad Langen demonstrerer og understreger med *overordentlig* stor tydelighed, måske ud fra devisen at nedsættende omtale, gentagelser og overdrivelser fremmer forståelsen?

Andre af de ansvarlige viste derimod én for tiden stor indsigt og forståelse, undertiden, givetvis, som en form for efterrationalisering og selvretfærdiggørelse; således er der mange værdifulde iagttagelser og kommentarer at hente fra én af Christian's betydeligste lærere og vejledere, schweizeren Salomon Reverdil, som også Langen har trukket på. Også lægen Johan Just v. Berger har skrevet indsigtfuldt om Christian (se s. 435 f.)

Struensee synes at have haft stor forståelse for Christian's natur, og det lykkedes ham tillige - omend kun i en kort periode at modernisere statssystemet (om hans forståelse for Christian, se fx s. 397 ff.). Struensee var - hvad statssystemet angår - alt for utålmodig, og han måtte nødvendigvis komme til kort, afsættes og elimineres, ikke mindst fordi han trods en vis støtte stod ganske isoleret.

Det har siden længe været en almindelig opfattelse blandt psykiatere og historikere at omtale Christian som skizofren, dét kan man læse i *Den Danske Encyclopædi*, men det er glimrende uddybet i en udgivelse som det er lykkedes Langen at henvise til på en smule skævbenet [!] måde i litteraturlisten; det drejer sig om:

Viggo Christiansen: *Christian den VII's Sindssygedom. Genoptrykt efter udgaven 1906 med forord af Johan Schioldann Nielsen og en efterskrift af Niels Juel-Nielsen*, Odense Universitetsforlag 1978. ... I Johan Schioldann's forord og Niels Juel-Nielsen's efterskrift placeres Viggo Christiansen's bog historisk, og det bliver tydeligt at den gådefulde skizofreni har været kendt meget længe - og desuden at sygdomsmønsteret synes at være ret ens selv under meget forskellige historiske omstændigheder, den feudale enevælde på Christian 7's tid og det nutidige post-industrielle samfund. Bogen lader sig nemt finde via <http://bibliotek.dk>

Langen vil os det godt, det er jeg sikker på - på sin særlige måde ganske vist - men meget mindre kunne have gjort det. Bogen kunne uden tab af vitaminer sagtens have tålt en barbering til det halve, for der er *meget* luft i og mellem ordene; ved en sådan nedbarbering kunne forfatteren med fordel have benyttet lejligheden til at fremme overblikket og i øvrigt også til at rense sit sprog for mange af de *temmelig* friskfyragtige udtryk og retoriske spørgsmål der pryder værket; noget tyder på at der i den afsluttende redigeringsfase har været alt for travlt både ved det lektorale manual og på forlaget.

Bogens fokus er på personen Christian og personerne om ham, ikke fx på forskellige statsretlige problemstillinger som fx hvorfor "man" ikke på et tidspunkt kunne beslutte sig for enten direkte at afsætte Kongen eller at overtale ham til at abdicere, i øvrigt et tema Reverdil - i al hemmelighed - arbejdede med omkring 1771/72, angiveligt uden at nogen fik kendskab dertil. Disse aspekter berøres, men ganske *en passant*, dels når det flere gange nævnes eller antydes at Enkedronning Juliane Marie fandt sin søn med

Frederik 5' - Arveprins Frederik - mere egnet som Enevoldsfyrste end Christian, dels når spørgsmålet rejses direkte s. 438.

Den gældende jura - Kongeloven - gjorde det nærmest umuligt at afsætte en Dansk enevældig Konge mod hans egen vilje, se overvejelsen nedenfor - og historisk indbød forskellige fortilfælde (især måske fra den engelske historie, men senere også den franske) til at man trådte med nogen varsomhed.

'Den danske model' (dvs. for perioden fra 1660 og frem) med faser som Griffenfeldt's *delvise* usurpering af magten, Moltke's administration på vegne af Frederik 5', Struensee's *totale* usurpering, kuppet i 1772 (med indsættelsen af Guldberg som hjerte og hjerne) og kuppet i 1784 (med Kronprinsens nærmest håndgribelige tilsidesættelse af Guldberg-regeringen) **var en meget vanskelig model at håndtere, men den blev dog i lange stræk håndteret med stor, omend måske en noget traditionalistisk, fornuft** nemlig på Christian's tid - frem til Kronprinsens kup i 1784 - af først J.H.E. Bernstorff, så af Guldberg. Undertiden ønsker man, undertiden kan man også skabe et system der giver mulighed for at løse "nye" statsretlige problemer på en både legitim og legal måde, undertiden er det ikke muligt.

Problemet med at have en konge der ikke var egnet til at bestride den enevældige magt kunne *i Danmark* kun - viser historien - løses ved forskellige former for "fuskeri"; en egentlig løsning, der også kunne opfylde kravene om legitimitet og juridisk legalitet, måtte afvente at man afskaffede Enevælden og indførte et demokratisk, parlamentarisk styre.

Ét statsfilosofisk tema rejses ret tidligt i bogen fordi det følger af stoffet. **Én af Christian's første lærere - Georg Nielsen - har, må det formodes, i sin undervisning plæderet for at den danske konge nok måtte betragtes som Gud's statsholder på vores del af Jorden, at det 'teoretisk' set var Gud der havde udstyret Højstsamme Fyrste med enevældig magt, men at dette dog - jf. diskussionen om teodicé-problemet som allerede Holberg havde fordybet sig i - forudsatte en form for afbalancering, dvs. både proportionalitet og reciprocitet.**

Kongen burde optræde med overblik, visdom og barmhertighed og kunne ellers - i en vis overensstemmelse med 1700-tallets naturretlige tænkning - afsættes. Langen nævner akkurat Holberg i denne sammenhæng, men ikke ganske korrekt. Det er, som det anføres s. 87, korrekt at Holberg i de sidste 10-15 år af sit liv var optaget af Pierre Bayle's og G.W. Leibniz' tænkning, men Bayle var uden tvivl en tænkner der påvirkede Holberg allerede fra de yngre år (se fx de latinske selvbiografiske epistler, der fx findes i Aage Kragelund's glimrende oversættelse). Til at begynde med var det nysgerrigheden der drev Holberg, og han troede - måske - at Bayle's kritiske spørgsmål kunne besvares effektivt og endeligt, men som årene gik, kom Holberg mere og mere i tvivl og til sidst (dvs. i diskussionen gennem en serie af de danske epistler) måtte han give op. Der var kun ét at gøre - *sagde* han - at holde sig til Biblens ord (eller i kort begreb til 'Barnelærdommen').

Om Nielsen eller andre nær Christian i øvrigt benyttede sig af Holberg's værk om natur- og folkeretten der nåede betydelig udbredelse i 1700-tallet, er jeg [pt] ikke klar over. Måske har Holberg ikke bidraget afgørende til en formulering af natur- og folkeretten, men det lykkedes ham at sammenskrive Grotius, Pufendorff m.fl. i et prægtigt pædagogisk overblik - tilmed på dansk - der sagtens kan læses i dag!

Ulrik Langen har gennemlæst og overvejet alt kildemateriale synes det, og mere til, men måske ikke kritisk eller skarpt nok? En særlig gruppe af materiale er de *mange rygter* han kolporterer. Han er ganske vist omhyggelig med at notere når han bruger sådant materiale, men måske kunne han have nøjedes med blot et *par* eksempler og ikke

gået så vidt at han optrykker en snes eller flere, undertiden endda i et *par* varianter? For hvad er disse rygters reelle status? Hvornår kan de sige noget om rimeligt betydningsfulde reelle forhold (at der på et givet tidspunkt verserede rygter kan selv sagt opfattes og beskrives som en historisk realitet i sig selv, men i så fald burde Langen været gået dybere i en analyse af dem - og særligt i en vurdering af deres samfundsmæssige eller politiske betydning). Når bogens fokus *ikke* er på hvordan Christian virkede på menigmand, for det står der i virkeligheden meget lidt om, så kunne der have været sparet mange sider her.

Et stort kildemateriale af en helt anden kvalitet stammer så åbenbart fra ovennævnte Reverdil og fra 'soraneren' og hofmanden Johan von Bülow, der i de første mange år var mentor for Kronprins Frederik 6', og fra Bülow's meget produktive veninde, forfatteren og oversætteren Charlotta Dorothea Biehl.

Biehls's mangesididige forfatterskab er blevet vendt og drejet af flere kyndige forskere, Louis Bobé og Svend Cedergreen Bech som Langen nævner i sin litteraturliste, men også i 1980'erne af Marianne Alenius, som Langen muligvis ikke har "opdaget"? Cedergreen Bech har (foruden at have været hovedredaktør på den seneste udgave af *Dansk Biografisk Leksikon*) skrevet *Struensee og hans tid* (Kbhvn. 1972), Alenius har udgivet Biehl's *Mit ubetydelige Levnets Løb* (Museum Tusulanums Forlag, Kbhvn. 1986, 1999) og desuden skrevet *Brev til eftertiden. Om Charlotta Dorothea Biehls selviografi og andre breve*, samme forlag 1987.

Biehl's lange - og blandt historikere og sprogfolk velkendte - artikel om 'Regeringsforandringen den 14de April 1784' blev for over 100 år siden optrykt i en udgave ved Edvard Holm i *Historisk Tidsskrift* bd. 3, række 5 i 1866. Denne udgave er i 2008 blevet digitaliseret af Det Kongelige Bibliotek (som en del af <http://tidsskrift.dk>) og kan nemt findes på internettet og downloades; specielt vil jeg anbefale PDF-udgaven.

Eftersom Langen har været stærkt påvirket af det omtalte kildemateriale (og meget andet), kunne han med fordel have skrevet et kapitel - evt. til sidst - hvor han diskuterede sin holdning til det i eksplicit form.

Bogen er prydet af mange vældig glimrende illustrationer. Det er sikkert rimeligt nok at **Wiedewelt** ikke rigtig kommer frem og bliver diskuteret - bortset fra et enkelt sted hvor der optrykkes en karikatur af Støvlet-Katrine - selv om Wiedewelt flere gange besøgte Christian og portrætterede ham og i øvrigt spillede en ret betydelig rolle i Guldberg's projekt, i udviklingen af udsmykninger m.v. til Royal brug og i det hele taget i dén del af samfundslivet som Arveprins Frederik var en central figur i, måske mest kransekagefigur i? (jf. evt. Fr. I. Meier's biografi: *Efterretninger om Billedhuggeren Johannes Wiedewelt [...] fra 1877*).

Boginfo, se:

[http://www.jyllandspostensforlag.dk/Biografier_og_erindringer/Diverse/Den_afmaegtige\(9788776920937\).aspx](http://www.jyllandspostensforlag.dk/Biografier_og_erindringer/Diverse/Den_afmaegtige(9788776920937).aspx)

De bestemmelser i **Danske Lov** der havde betydning i i relation til sagerne mod Caroline Mathilde, Johann Struensee og Enevold Brandt:

3-16-15 Bestemmelsen om horeri:

Aarsager, hvorfor Egtefolk maa adskillis:

Dog skal den Person, som anklager, lovligen stævne den, der anklagis, i Rette, og skielligen bevise det: Og er det ikke nok, at den Person, som anklagis, det selv bekiender, fordj mand tit befinder, at mange lye paa sig selv, paa det den eene kand blive af med den anden, og komme den i Skade, som hand, eller hun, siger sig at have syndet med, eller for anden Sag.

[...]

6-4-1: Dén bestemmelse som Enevold Brandt og Johann Struensee blev dømt efter:

Hvo som laster Kongen, eller Dronningen, til Beskæmmelse, eller deris og deris Børns Liv eftertragter, have forbrut Ære, Liv og Gods, den højre Haand af hannem levendis afhuggis, Kroppen parteris og leggis paa Stægle og Hiul, og Hovedet med Haanden settis paa een Stage. Undkommer Misdæderen, og ikke kand lide paa Legemet, da bør Straffen at skee paa hans Billede og Efterlignelse. Er Misdæderen af Adel, eller højere Stand, da skal hans Vaaben af Bødelen sønderbrydis, og alle hans Livs Arvinger miste deris Stand og Stamme.

Danske Lov foreligger i en digital udgave, se: <http://bjoerna.dk/DanskeLov/index.htm>. Ulrik Langen har i øvrigt ikke henvist direkte til bestemmelserne i Danske Lov; han refererer ganske vist dommen over Struensee og Brandt på s. 388, men ønsker man en uddybning, kan man læse nærmere i Reverdil's Memoirer, desuden i Harald Langberg's *Dødens Teater* - hvor der også er mange illustrationer - i Cedergreen Bech's bog (se ovenfor) og endelig i Stig luul's diskussion »Kommissionsdommen over Struensee og Brandt« i: »Historisk Tidsskrift« 1974, København, s. 153-182.

En overvejelse om Kongeloven og om den enevældige kongens eventuelt manglende evne til at udøve sin myndighed

Frederik 3' overvejede under forberedelsen til Kongeloven om der skulle indføres en bestemmelse om, hvordan man skulle forholde sig hvis kongen eller tronfølgeren var legemligt eller åndeligt ude af stand til at bære kongemagten.

Formodningen taler for at Kongen selv – efter rådgivning - besluttede at det *ikke* var hensigtsmæssigt at indføre en sådan bestemmelse.

Se nærmere i et notat om emnet [2006]: <http://bjoerna.dk/DanskeLov/Notat-om-Kongens-myndighed.pdf>

Internetmagasinet Holberg.nu ... og hvad der er udkommet

Forpremierer

[Ole Thestrup's 'Jeppe'](#). Det Danske Teater spiller »*Jeppe på Bjerget*«. Januar 2007.

2007

1/2007 - [Holberg-Træf i Slagelse](#). Marts 2007.

2/2007 - »[Erasmus Montanus](#)« på »[Grønnegårds Teatret](#)«. Juni 2007.

3/2007 - [Egnsteatrene. Brian Mikkelsen's bekendtgørelse \(som udkast og i færdig form\) - kommentarer fra Brygger Mikkelsen's Kalundborg](#). Juli 2007 og december 2007.

4/2007 - »[Filuren](#)« spiller »*Jean de France*« i Musikhuset Aarhus - og Kirsten Dahl »[myrder](#)« den i »[Århus Stiftstidende](#)«. Oktober 2007.

5/2007 - »[En klassiker reaktualiseret og rekontekstualiseret](#)«. Arrangement på Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, KUA, November 2007.

6/2007 - »[Jeppe alene på Bjerget](#)«. December 2007.

2008

7/2008 - »[Alle tiders Jeppe](#)« under udvikling. Marts 2008.

8/2008 - [Wiedewelt i stormvejr](#). Marts 2008.

9/2008 - [Hvor blev Holberg egentlig af, i Sorø?](#) Marts 2008.

10/2008 - [Det er i Jeppe's forvandlinger, fascinationen ligger - siger skuespilleren Niels Vandrefalk om sin »Alle tiders Jeppe«](#). April 2008.

11/2008 - [Holbergske masker på Tersløsegaard](#). Mona og Niels Damkjær udstiller i sommersæsonen 2008 (April 2008).

12/2008 - [Grønlænder-Jeppe og grønlænderne - og hvad skulle Hans Egede i Grønland?](#) (April-Juli 2008).

13/2008 - [Holberg om forskellige teaterting](#). Epistel 66, epistel 179, epistel 347 og flere andre, desuden 'Betænkning over Komedier' og 'Tordenbrevet' (Maj 2008).

14/2008 - [Holberg i Sorø Klosterkirke og Johannes Wiedewelt's mindesmærke for ham](#) (Juni 2008).

15/2008 - [Den stundesløse i Sorø: Store STRESSEDAG](#). Extra: Komedien kan læses og downloades via dette nummer (Juni-Oktober 2008).